

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET: <http://www.korpo.pol.pl/cbos> E-mail: cbos@pol.pl

BS/100/88/94

OPINIA SPOŁECZNA O KONKORDACIE PRZED DEBATĄ RATYFIKACYJNĄ

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, CZERWIEC '94

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Sprawa konkordatu i jego ratyfikacji po raz kolejny trafiła na czołówki gazet w kwietniu '94. Opublikowano wątpliwości i uwagi, jakie wobec tej umowy wniósł Rzecznik Praw Obywatelskich, a także została powtórzona teza (tym razem przez prymasa) o niemożliwości renegocjacji i konieczności uchwalenia konkordatu w jego obecnym, sygnowanym przez obie strony, kształcie. W miarę zbliżania się terminu debaty ratyfikacyjnej w parlamencie sprawa konkordatu zdaje się coraz bardziej upolityczniać, gubiąc nieco z pola widzenia kwestie merytoryczne. Poglądy społeczeństwa na temat tej umowy, oczekiwania i przewidywania związane z jej ratyfikacją były przedmiotem sondażu CBOS¹.

Co zawiera konkordat?

W czasie prac nad konkordatem nie była możliwa społeczna dyskusja nad jego treścią, ponieważ negocjacje i sam dokument nie były jawne. Konkordat potraktowano wyłącznie jak zwykłą umowę międzynarodową, mimo że jego postanowienia dotyczą niekiedy bezpośrednio życia zwykłych obywateli, a nawet sięgają w sferę ich "prywatności" (śluby, pogrzeby). Dziś, mimo dyskusji i licznych publikacji prasowych, większość ankietowanych odpowiadając na pytanie otwarte przyznaje, że nie orientuje się, co zawiera i czego dotyczy konkordat.

¹ "Aktualne problemy i wydarzenia" (48) - badanie zrealizowano w dniach 14-18 kwietnia '94 na 1207-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

		CBOS
KONKORDAT JEST UMOWĄ MIĘDZY PAŃSTWEM POLSKIM A WATYKANEM. CZY ORIENTUJE SIĘ PAN(I), CO ZAWIERA TA UMOWA, CZEGO DOTYCZY?		
ogólna znajomość treści i rozumienie znaczenia konkordatu		
Nie wiem		64%
- regulacja stosunków państwo-Kościół, rozdział kompetencji		8%
- umocnienie władzy Kościoła w Polsce i przyznanie specjalnych przywilejów		7%
- umowa polityczna między Polską i Watykanem		3%
- usankcjonowanie tolerancji religijnej		2%
- usankcjonowanie dyskryminacji religijnej		1%
znajomość artykułów konkordatu		
- kwestie dotyczące zawierania małżeństw		18%
- nauczanie religii w placówkach oświatowych		8%
- ochrona życia poczętego		5%
- regulacje dotyczące różnych kwestii finansowych		5%
Inne		5%

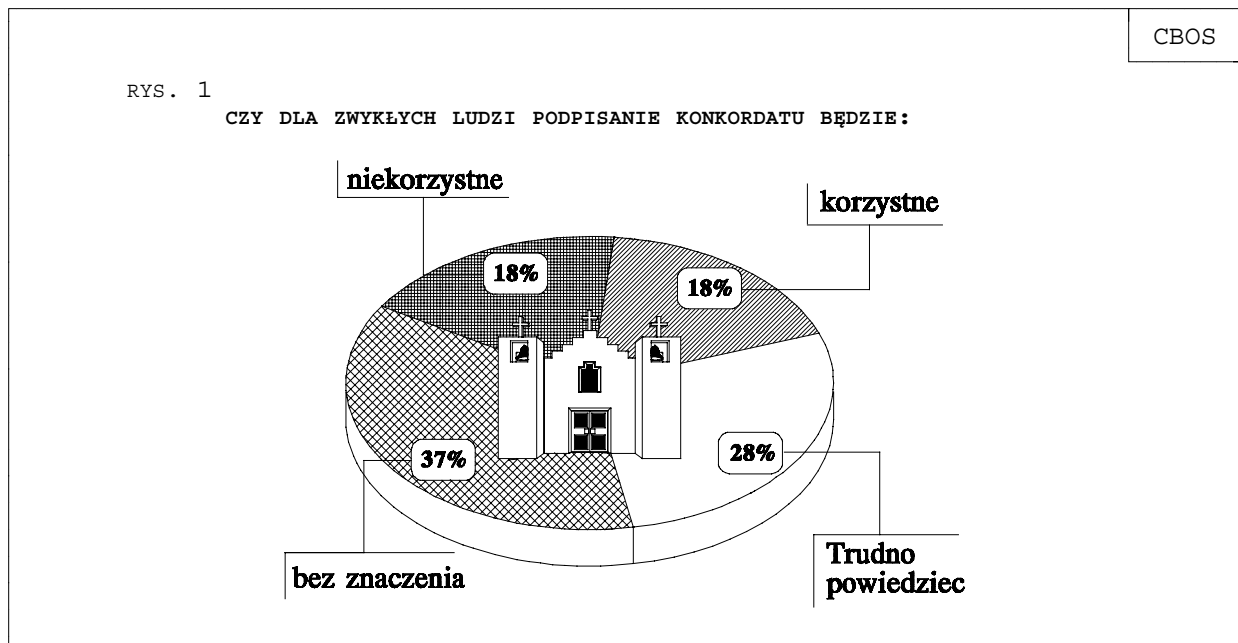
Aż dwie trzecie ankietowanych w ogóle nie potrafi powiedzieć, jakie kwestie reguluje konkordat. Wiedza pozostałych (jednej trzeciej społeczeństwa), jak można sądzić, opiera się na informacjach i komentarzach czerpanych z mediów. Stosunkowo najlepiej jest znana - szeroko dyskutowana ze względu na pewne luki prawne - sprawa zasad zawierania związków małżeńskich. Niespełna jedna dziesiąta społeczeństwa wie, że konkordat zawiera przepisy dotyczące tak niedawno gorącej i żywo dyskutowanej kwestii, jak nauczanie religii. Jeszcze rzadziej wykazywano się znajomością innych, zawartych w konkordacie artykułów.

Nie należały do częstych wypowiedzi, z których można odczytać, jak rozumiane i interpretowane jest znaczenie konkordatu. Równie często stwierdzano, że istotą tej umowy jest regulacja stosunków państwo - Kościół, jak wyrażano przekonanie, że konkordat ma służyć umocnieniu władzy Kościoła w Polsce i nadaniu mu specjalnych przywilejów.

Czemu ma służyć konkordat?

Znaczenie umowy w opinii społeczeństwa

Wydaje się, że całkowity brak dyskusji nad konkordatem przed jego podpisaniem i pominięcie opinii społecznej nie przysłużyło się demokratycznej i obywatelskiej edukacji naszego społeczeństwa. Społeczeństwo jest w poważnym stopniu niedoinformowane nie tylko jeśli chodzi o treść tej umowy, ale też w dużej mierze nieświadome znaczenia i skutków konkordatu. Dla przeciętnych Polaków (nominalnie w większości katolików) konkordat nie jest czymś szczególnie istotnym (rys. 1).

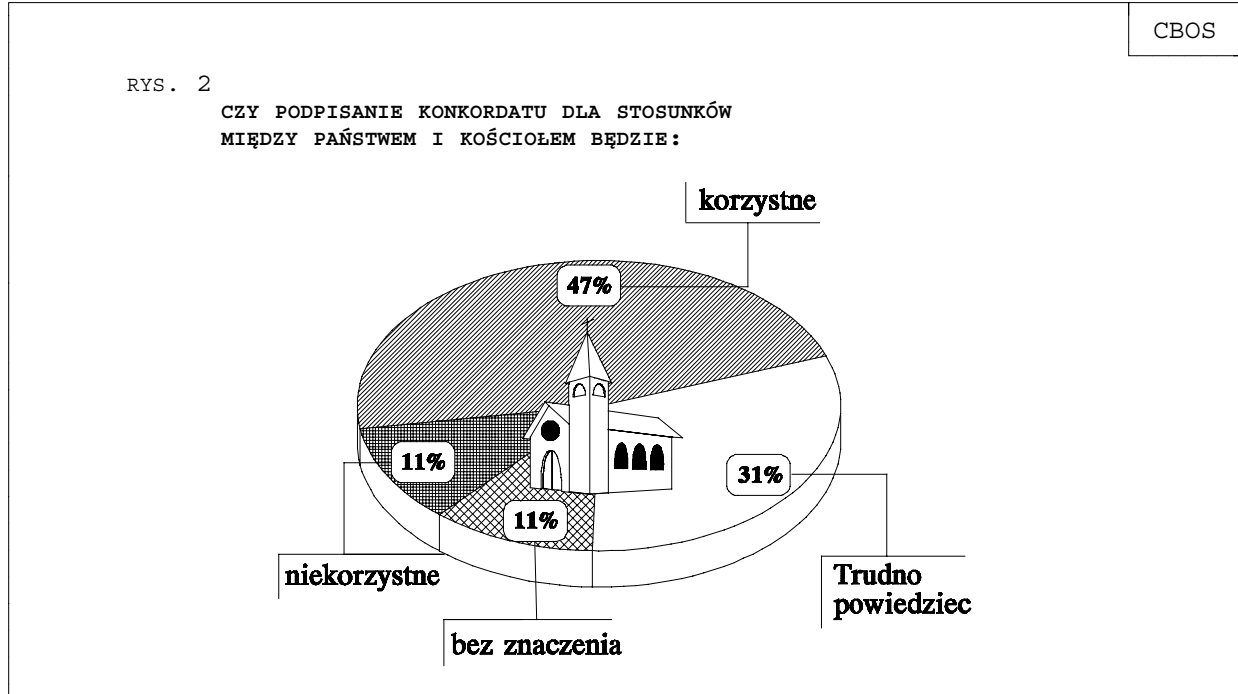
Blisko dwie trzecie społeczeństwa sądzi, że podpisanie konkordatu nie ma żadnego znaczenia dla zwykłych ludzi bądź w ogóle nie potrafi go ocenić. Wśród osób przeświadczonych o znaczeniu konkordatu dla życia przeciętnego obywatela opinie są podzielone. Równie często wyrażany jest pogląd, że zawarcie konkordatu będzie oddziaływało korzystnie, co i niekorzystne.

Korzyści dostrzegają najczęściej ludzie starzy, mieszkańcy wsi, rolnicy, osoby o prawicowych poglądach i głęboko religijne. Można sądzić, że korzyści płynące z wprowadzenia konkordatu rozumiane są tu jako oficjalne usankcjonowanie i umocnienie w życiu społecznym wartości głoszonych przez Kościół, katolickiego światopoglądu i modelu życia.

Niekorzystnych następstw obowiązywania konkordatu spodziewają się natomiast głównie osoby zainteresowane polityką, wykształcone, reprezentujące poglądy lewicowe i nie uczestniczące w praktykach religijnych. Można przypuszczać, że reprezentanci tych grup obawiają się, iż ratyfikacja konkordatu umocni w Polsce pozycję Kościoła, a także, że rozszerzy się zakres spraw, w które Kościół będzie czuł się władny ingerować. Oprócz względów światopoglądowych istotnym czynnikiem skłaniającym do prognoz pesymistycznych może też być świadomość istniejących w konkordacie luk prawnych i obawa przed wprowadzeniem bałaganu legislacyjnego.

Znaczenie konkordatu a stosunki między państwem i Kościołem

Znamienne wydaje się, że o ile nie dostrzega się znaczenia konkordatu dla życia zwykłych ludzi, o tyle duża część społeczeństwa nie ma wątpliwości co do znaczenia tej umowy jako aktu prawnego, regulującego stosunki państwo - Kościół (rys. 2).

Zdecydowanie przeważają opinie, że podpisanie konkordatu będzie korzystne dla stosunków między państwem i Kościołem. Sądzi tak prawie połowa ankietowanych. Odmiennego zdania jest jedna dziesiąta badanych. Jednak wiele osób nie ma sprecyzowanych poglądów na ten temat.

Większość ankietowanych zapewne przystałaby na stwierdzenie biskupa Pieronka, że konkordat nie ma na celu zmieniać istniejącego stanu w stosunkach państwa z Kościołem, ale raczej "wynieść je na wyższy poziom"². **Zdaniem niemal połowy badanych, stosunki między państwem i Kościołem układają się dobrze, a tylko co dziesiąty postrzega je jako złe.** W opinii respondentów, podpisanie konkordatu ma też raczej usankcjonować dobre stosunki państwo - Kościół niż je naprawiać (tab. 1).

² "Gazeta Wyborcza" 15 czerwca '93.

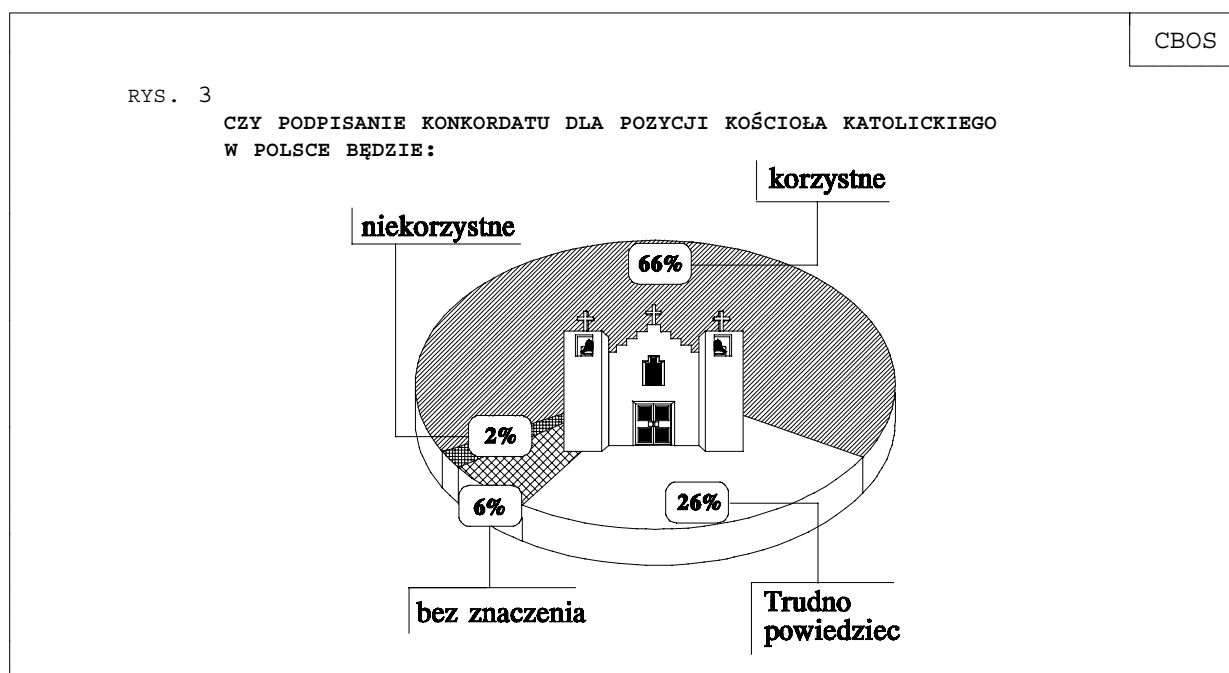
Tabela 1

w procentach

Ocena stosunków państwo-Kościół	Czy podpisanie konkordatu będzie korzystne, niekorzystne, czy nie będzie miało znaczenia dla stosunków między państwem a Kościołem?			
	Korzystne	Bez znaczenia	Niekorzystne	Trudno powiedzieć
Dobre	54	9	8	28
Ani dobre, ani złe	45	14	11	30
Złe	45	9	27	19

Najczęściej ich pogorszenie przewidują osoby przekonane o nie najlepszym stanie stosunków między państwem a Kościołem, choć i tak większość spośród nich spodziewa się raczej obustronnych korzyści.

W opinii ankietowanych, podpisanie konkordatu oznaczać może przede wszystkim wzrost pozycji Kościoła katolickiego w Polsce. Nie ma co do tego wątpliwości aż dwie trzecie badanych. Znikomy odsetek osób, które mają o tym wyrobioną opinię, jest odmiennego zdania (rys. 3).

O tym, czy ma się zdanie na temat wpływu konkordatu na stosunki państwo - Kościół oraz o jego skutkach dla pozycji Kościoła katolickiego w Polsce w bardzo dużym stopniu decyduje poziom wykształcenia i stopień zainteresowania polityką. Nie wpływa to jednak w sposób decydujący na zajmowanie takiego bądź innego stanowiska. Poglądy respondentów najbardziej różnicują sympatie polityczne. Zwolennicy prawicy najczęściej są przekonani o korzyściach wynikających z prawnego uregulowania stosunków państwo - Kościół. Częściej też przeświadczone są o tym osoby głęboko religijne, dużo rzadziej takie oczekiwania wiążą z konkordatem respondenci niewierzący i niepraktykujący.

Osoby o poglądach prawicowych wyraźnie częściej niż zwolennicy lewicy są zdania, że konkordat będzie korzystny dla pozycji Kościoła.

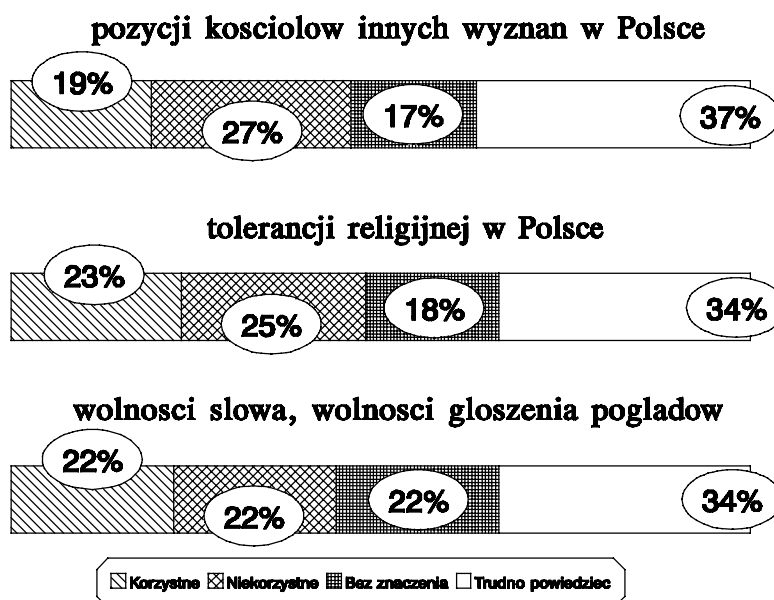
Co ciekawe, głęboka religijność i częste praktyki skłaniają do ostrożniejszej oceny skutków konkordatu dla pozycji Kościoła w Polsce niż słabe związki z Kościołem. O korzyściach, jakie wyniesie Kościół z podpisania konkordatu, częściej przeświadczone są osoby nie uczestniczące w praktykach religijnych. Może to oznaczać, że przynajmniej część społeczeństwa myśli o konkordacie jako o akcie służącym **wyłącznie interesom Kościoła**.

Konkordat a tolerancja religijna

W Polsce istnieje ponad 90 związków wyznaniowych, ale tylko Kościół rzymskokatolicki może mieć status oparty na aktach prawa międzynarodowego. W związku z tym nasuwa się pytanie, które ostatnio postawił Rzecznik Praw Obywatelskich, czy konkordat nie powoduje nieuzasadnionych w demokratycznym państwie prawa różnic w pozycji Kościoła katolickiego względem pozostałych kościołów i związków wyznaniowych. Tego rodzaju nierównowaga wpływać może na ocenę tolerancji religijnej w Polsce, a także na poczucie wolności słowa i poglądów. Zapytaliśmy badanych, jak postrzegają te problemy (rys. 4).

RYS. 4

CZY PODPISANIE KONKORDATU BĘDZIE KORZYSTNE, NIE BĘDZIE MIAŁO ZNACZENIA, CZY TEŻ BĘDZIE NIEKORZYSTNE DLA:

Znaczny odsetek respondentów nie ma wyrobionego poglądu w tych kwestiach. Zdania reszty badanych są podzielone.

Najliczniejsza grupa spośród osób o sprecyzowanych poglądach (27%) dostrzega w konkordacie zagrożenie dla pozycji innych kościołów i grup wyznaniowych. Opinia ta nabiera szczególnego znaczenia w zestawieniu z częstością sądów przewidujących wzrost pozycji Kościoła katolickiego. Jedna czwarta ankietowanych uważa, że konkordat stanowi zagrożenie dla tolerancji religijnej w Polsce. Prawie tak samo liczna grupa (23%) sądzi, że konkordat korzystnie wpłynie na tolerancję religijną polskiego społeczeństwa.

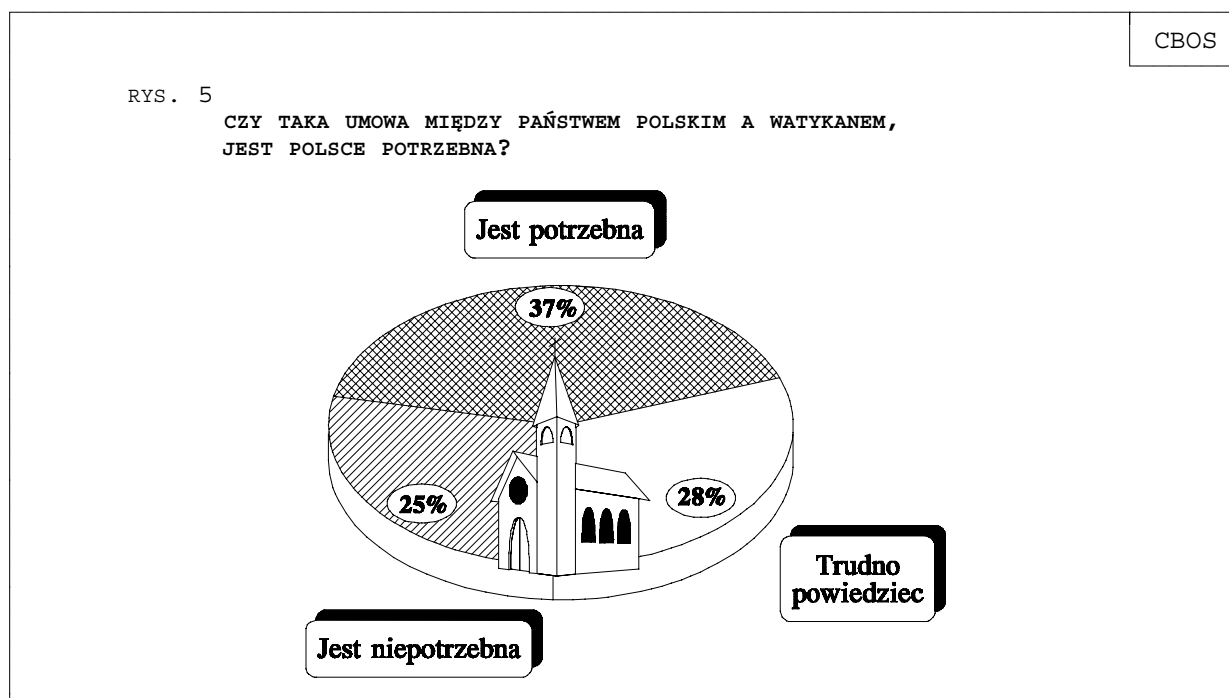
Podzielone są opinie respondentów o związkach konkordatu z wolnością słowa i swobodą w głoszeniu poglądów. O tym, że konkordat jest niekorzystny dla pozycji kościołów niekatolickich, o zagrożeniu dla tolerancji religijnej, wolności słowa i swobody w wyrażaniu swoich poglądów najczęściej mówiły osoby niepraktykujące, z wyższym wykształceniem, o lewicowych poglądach politycznych i wysokim statusie społeczno-zawodowym. Wśród grup społeczno-zawodowych byli to przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji oraz pracownicy

umysłowi niższego szczebla. Natomiast korzystny wpływ konkordatu na wszystkie wymienione tu sprawy najczęściej dostrzegały osoby głęboko religijne i reprezentujące prawicową orientację polityczną.

Można powiedzieć, że stopień nieufności wobec Kościoła, ujawniający się przez stosunek do konkordatu, jest dość duży - w każdym przypadku co najmniej jedna piąta społeczeństwa widziała wyłącznie zagrożenia wolności płynące ze strony Kościoła, a nie korzyści wynikające z tej umowy. Wziąwszy pod uwagę liczbę osób deklarujących przynależność do Kościoła katolickiego wydaje się, że jest to odsetek dość znaczny.

Konkordat jako umowa międzypaństwowa

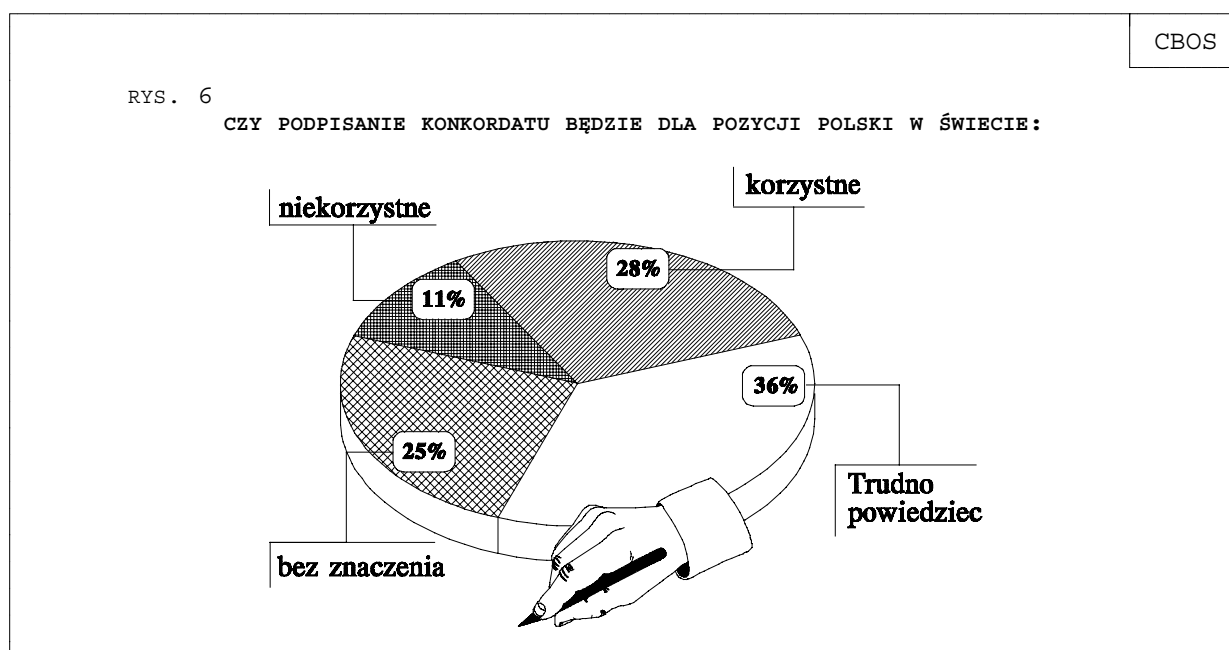
W społeczeństwie przeważają opinie, że zawarcie konkordatu jako umowy między dwoma podmiotami prawa międzynarodowego: Polską i Watykanem jest uzasadnione i potrzebne. Podziela ją jednak tylko nieco ponad jedna trzecia ankietowanych. Stosunkowo niewiele mniej liczna grupa nie ma na ten temat zdania (rys. 5).

Mimo powszechnej świadomości szczególnych stosunków łączących Polskę i Watykan, jedna czwarta ankietowanych powątpiewa w potrzebę zawierania takiej umowy, jaką jest konkordat.

Być może na tę opinię ma wpływ rozpowszechniana w mediach teza o konkordacie jako instytucji prawnej, której się już nie stosuje, która w praktyce międzynarodowej należy do rzadkości i sam Watykan odchodzi od jego stosowania na rzecz konwencji, czyli umów o charakterze fragmentarycznym. Znajdowałyby to potwierdzenie w tym, że przekonaniu o braku potrzeby podpisywania konkordatu wyraźnie sprzyja duże zainteresowanie polityką. Istotnym czynnikiem różnicującym opinie respondentów jest też stosunek do działalności Kościoła katolickiego w Polsce (respondenci przekonani, że źle służy on społeczeństwu, częściej niż pozostali twierdzą, że umowa ta nie jest Polsce potrzebna), religijność, a zwłaszcza poglądy polityczne³.

Największa grupa ankietowanych nie potrafi ocenić znaczenia konkordatu dla pozycji Polski na arenie międzynarodowej (rys. 6).

³ Zob. tabele aneksowe.

W ocenie społecznej podpisanie konkordatu nie wydaje się mieć dla międzynarodowej pozycji Polski jakiegoś wyjątkowego znaczenia. Pogląd, że konkordat jest bez znaczenia dla opinii o Polsce podziela 25% respondentów, zbliżony odsetek badanych uważa, że wpłynie na nią korzystnie i - jak można przypuszczać - podniesie prestiż Polski na arenie międzynarodowej. Nieliczne twierdzenia o niekorzystnym wydźwięku tej umowy pozwalają sądzić, że nie są popularne obawy, iż w wyniku zawarcia konkordatu Polska zyska opinię państwa fundamentalistycznego czy szczególnie sklerikalizowanego.

Konkordat a konstytucja

Konkordat został podpisany w szczególnych okolicznościach politycznych (przed wyborami parlamentarnymi), w okresie, kiedy sondaże przewidywały zwycięstwo sił lewicy. Stąd często spotykane sugestie, że ugrupowania pozostające wówczas u władzy, takie jak ZChN, obawiając się, że skład przyszłego parlamentu przesądzi o lewicowym charakterze przyszłej konstytucji, starały się przez konkordat - jak to sformułował prof. Wiślocki - "narzucić przyszłej konstytucji konkretne rozwiązania"⁴. Podobne wątpliwości wyraził Rzecznik Praw Obywatelskich, prof. Tadeusz Zieliński, który zwrócił uwagę m.in. na to, że normy międzynarodowe nie są nadrzędne wobec prawa konstytucyjnego i przyjmowanie przed zmianą konstytucji szczegółowych rozstrzygnięć prawnych, szczególnie w zakresie prawa cywilnego, jest przedwczesne. Powyższe wątpliwości prawne są zgodne z odczuciami badanych.

⁴ "Gazeta Wyborcza" nr 170/1993, "Wprost" 8 sierpnia '93.

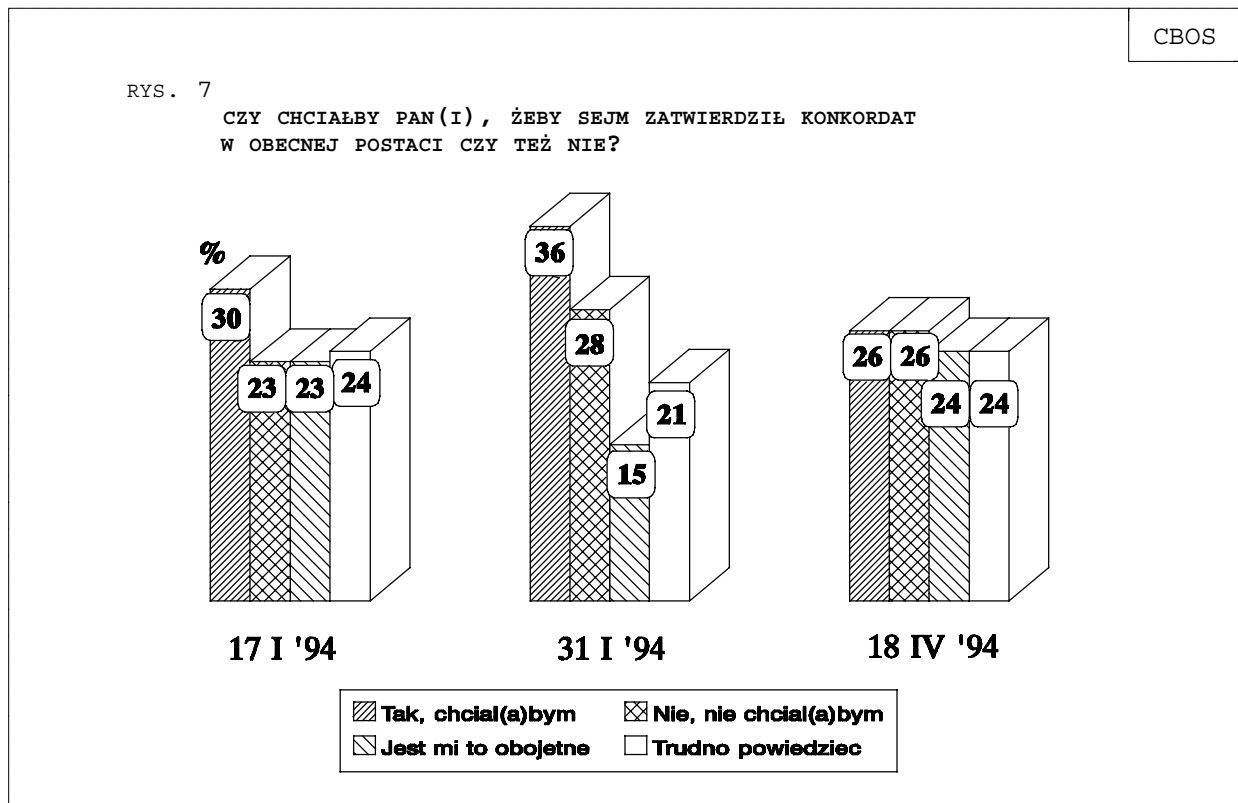
		CBOS
W POLSCE PROWADZONE SĄ PRACE NAD NOWĄ KONSTYTUCJĄ. JAK PAN(I) SĄDZI, CZY:		
◆ najpierw powinna być uchwalona nowa konstytucja, a potem zawarty konkordat (zgodnie z nowym prawem konstytucyjnym)	44%	
◆ najpierw powinien być podpisany konkordat, a potem uchwalona konstytucja	5%	
◆ wszystko jedno - podpisanie konkordatu nie ma nic wspólnego z nową konstytucją	23%	
Trudno powiedzieć	27%	

Co czwarty z ankietowanych nie dostrzega żadnego związku między konkordatem a konstytucją. Co dwudziesty przystałby na prymat konkordatu nad konstytucją.

Rozstrzygnięcie dylematu co do kolejności obu aktów prawnych: konstytucji i konkordatu wydaje się w dużej części zdeterminowane przez świadomość i poziom kultury prawnej badanych. Odsetek osób przekonanych, że najpierw powinien być uchwalony akt wyższego rzędu, tj. konstytucja, rośnie wraz z poziomem wykształcenia ankietowanych oraz większym zainteresowaniem polityką. Natomiast za stanowiskiem oddającym pierwszeństwo konkordatowi najczęściej opowiadają się osoby głęboko religijne, najstarsi spośród ankietowanych oraz mieszkańcy południowo-wschodniej Polski. Żadnych związków konkordatu z konstytucją nie widzą częściej niż pozostali: osoby religijne, mieszkańcy wschodniej Polski, a wśród grup społeczno-zawodowych - rolnicy, robotnicy wykwalifikowani oraz uczniowie i studenci.

Ratyfikować czy też nie?

Konkordat jest dwustronną umową międzynarodową o charakterze wieczystym, nie może być jednostronnie zerwany ani zmieniony. Stolica Apostolska uważa tekst podpisanego konkordatu za kompletny i nie wymagający dodatkowych prac. Ewentualna renegotjacja wymagałaby zgody Watykanu. Polska może jednostronnie zgłosić zastrzeżenia do traktatu, ale w takim przypadku należy się liczyć z tym, że nie zostaną one przyjęte i traktat w ogóle nie dojdzie do skutku. Po raz kolejny zadaliśmy badanym pytanie, czy chcą, by Sejm ratyfikował konkordat bez żadnych poprawek (rys. 7).

Sprawa podpisania umowy w jej obecnym kształcie nie budzi wielkich emocji społecznych. Blisko połowa ankietowanych (48%) to osoby, którym ratyfikacja konkordatu jest całkowicie obojętna lub nie zajmują żadnego stanowiska w tej kwestii. Równoważy się też w społeczeństwie liczba zwolenników i przeciwników zatwierdzenia konkordatu. Jedna czwarta ankietowanych życzyłaby sobie jego ratyfikacji i dokładnie tyle samo osób jest jej przeciwnych.

Porównując wyniki ostatniego sondażu z rezultatami styczniowego badania można zauważyć, że ratyfikacja konkordatu jest jedną z tych spraw, które na krótko angażują opinię publiczną. Można się domyślać, że nasilona w styczniu w środkach masowego przekazu dyskusja nad konkordatem spowodowała, że pod koniec miesiąca nieco więcej osób zajmowało określone stanowisko w tej kwestii. W ciągu dwóch tygodni dzielących kolejne sondaże wzrosła liczba zarówno zwolenników, jak i przeciwników ratyfikacji konkordatu. Mimo że, tak jak trzy miesiące wcześniej, problematyka ta angażuje dziś tylko niewiele ponad połowę społeczeństwa, liczba głosów krytycznych i dezaprobata umowy zdają się wzrastać.

Stosunek do ratyfikacji konkordatu różnicuje przede wszystkim religijność oraz poglądy polityczne ankietowanych.

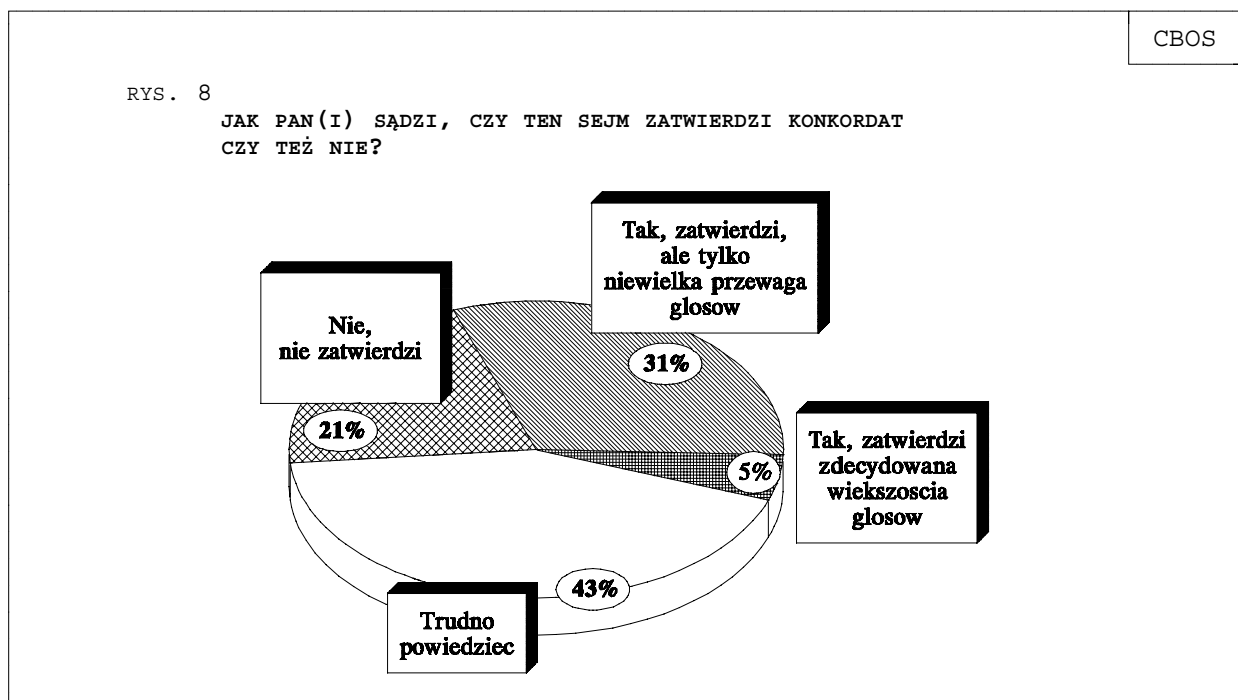
Najbardziej znaczące są związki z Kościołem - im częstsze praktyki religijne, tym częstsze poparcie dla ratyfikacji.

Stanowisko w tej kwestii zależy także od poziomu wykształcenia. Osoby z wyższym wykształceniem częściej niż ogół badanych są przeciwne zatwierdzeniu konkordatu w jego obecnym kształcie. Można przypuszczać, że ma tu znaczenie lepsza niż u pozostałych orientacja w konsekwencjach prawnych takiej umowy i większy krytycyzm wobec zawartych w niej wieloznaczności.

Wśród elektoratów partyjnych najczęstszymi przeciwnikami ratyfikacji konkordatu są osoby, które w ostatnich wyborach oddały swoje głosy na SLD (47%). Poglądy elektoratu UD są podzielone. Jedna trzecia osób głosujących na tę partię opowiada się za ratyfikacją konkordatu i tyle samo jest temu przeciwnych. Wbrew różnym domniemaniom elektorat PSL nie opowiada się jednoznacznie za ostatecznym zatwierdzeniem tej umowy. I w tym przypadku głosy są niemal

dokładnie podzielone (odpowiednio 29% i 23%), choć największy odsetek głosujących na tę partię (30%) nie potrafi się ustosunkować do kwestii ratyfikacji konkordatu.

Mimo podziału opinii większość ankietowanych, którzy wyrazili w tej sprawie swoje zdanie, przewiduje, że parlament zatwierdzi konkordat w jego pierwotnej wersji (rys. 8).

Mimo lewicowego składu Sejmu, jedynie co piąty z ankietowanych uważa, że do zatwierdzenia konkordatu nie dojdzie. Czy oznacza to, że wszyscy najbardziej wierzą jednak w skuteczność polityki faktów dokonanych?

★

★ ★

Konkordat jest ważną kwestią, ale tylko dla zainteresowanych. Duża część społeczeństwa ani nie zna zawartości konkordatu, ani nie orientuje się w przedmiocie sporów, jakie w związku z nim są prowadzone. W aspekcie międzypaństwowym konkordat jest uznany za umowę potrzebną, choć społeczeństwo nie wiąże z nim szczególnych nadziei na wzrost pozycji Polski na arenie międzynarodowej. Niemal połowa ankietowanych przychyliła się do opinii, że lepiej by było, aby najpierw została uchwalona nowa konstytucja, a dopiero potem, na podstawie uregulowań w niej zawartych, podpisano konkordat.

Dwie trzecie respondentów sądzi, że konkordat zwiększy znaczenie Kościoła katolickiego w Polsce, ale wiąże się to z pewną dyskryminacją kościołów innych wyznań. Dość wyraźne są też obawy, czy zawarcie konkordatu nie odbije się niekorzystnie na poziomie tolerancji religijnej w Polsce i swobodzie wyrażania własnych poglądów.

W stosunku do stycznia zmniejszył się nieco odsetek osób akceptujących ratyfikację konkordatu bez żadnych poprawek. Obecnie głosy są dokładnie podzielone - tyle samo ankietowanych optuje za ratyfikacją, co jest jej przeciwnych. Jednak blisko połowa albo nie ma sprecyzowanego zdania na temat konkordatu, albo uważa, że jest to dla nich obojętne. Więcej niż co trzeci badany jest pewny, że sprawa konkordatu jest zbyt zaawansowana, by ta umowa mogła zostać nie zaakceptowana przez parlament.

Opracowała

Agnieszka CYBULSKA

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. piłskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. wrocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. bielsko-podlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

A N E K S

Tabela 1. Czy podpisanie konkordatu dla zwykłych ludzi będzie korzystne, niekorzystne czy też nie będzie miało znaczenia?

(%)

	korzystne	niekorzystne	bez znaczenia	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	18	18	37	28	1206
Płeć					
Mężczyźni	18	20	41	21	562
Kobiety	18	16	33	34	644
Wiek					
do 24 lat	14	15	39	31	158
25-34	16	17	42	25	199
35-44	17	19	41	24	285
45-54	18	17	39	26	192
55-64	17	24	28	31	195
65 lat i więcej	25	14	27	34	167
Miejsce zamieszkania					
Wieś	23	13	31	33	468
Miasto do 20 tys.	12	18	37	32	131
od 21 do 100 tys.	14	18	40	28	234
101-500 tys.	15	23	42	19	243
501 tys. i więcej mieszk.	18	22	40	20	130
Region					
Północny	16	23	33	28	155
Zachodni	13	19	41	27	118
Środkowozachodni	13	17	36	34	176
Środkowy	15	17	39	29	196
Wschodni	17	18	27	38	167
Południowo-wschodni	30	11	43	16	183
Południowo-zachodni	18	21	36	24	212
Wykształcenie					
Podstawowe	20	13	30	37	460
Zasadnicze zawodowe	17	16	40	28	318
Średnie	17	23	39	21	336
Wyższe	13	28	49	9	92
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	11	20	55	14	70
Prac. umysł. niż. szczebla	19	26	34	21	97
Pracownicy fiz.- umysł.	11	13	46	30	70
Robotnicy wykwalifikowani	12	21	42	25	136
Robotnicy niewykwalifik.	18	14	34	34	68
Rolnicy	26	12	28	34	100
Prywatni przedsiębiorcy	23	15	51	10	35
Bierni zawodowo					
Renciści i emeryci	21	18	30	31	400
Uczniowie i studenci	13	23	41	23	50
Bezrobotni	15	14	44	28	97
Gospodynie domowe i inni	20	16	31	33	80
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 750 tys. zł	18	14	34	35	172
750 tys. - 1249 tys.	19	15	35	32	274
1250 tys. - 1749 tys.	18	18	38	26	268
1750 tys. - 2249 tys.	19	19	34	28	200
2250 tys. i powyżej	15	22	43	20	267
Ocena własnych war. mater.					
Złe	16	20	34	30	532
Średnie	19	15	38	28	542
Dobre	20	22	41	18	130
Zainteresowanie polityką					
Duże	14	40	38	9	108
Średnie	21	21	40	17	499
Małe lub żadne	16	11	34	40	599
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	33	5	32	30	76
Raz w tygodniu	22	11	37	29	696
Kilka razy w roku	8	28	36	28	309
W ogóle nie uczestniczy	8	36	37	19	124
Poglądy polityczne					
Lewica	10	33	35	21	267
Centrum	19	16	44	21	363
Prawica	28	17	39	16	253
Trudno powiedzieć	15	8	27	51	316

Tabela 2. Czy podpisanie konkordatu będzie korzystne, niekorzystne czy też nie będzie miało znaczenia dla pozycji Kościoła katolickiego w Polsce?

(%)

	korzystne	niekorzystne	bez znaczenia	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	66	2	6	25	1206
Płeć					
Mężczyźni	73	2	7	18	562
Kobiety	60	3	5	31	644
Wiek					
do 24 lat	58	1	11	29	158
25-34	67	3	4	25	199
35-44	69	4	8	20	285
45-54	67	2	3	28	192
55-64	69	2	7	23	195
65 lat i więcej	63	2	5	31	168
Miejsce zamieszkania					
Wieś	62	2	8	28	468
Miasto do 20 tys.	58	2	6	34	132
od 21 do 100 tys.	69	1	5	26	234
101-500 tys.	74	4	6	15	243
501 tys. i więcej mieszk.	69	4	4	23	130
Region					
Północny	67	2	5	26	155
Zachodni	68	2	4	25	119
Środkowo-zachodni	63	1	7	29	176
Środkowy	67	2	6	25	196
Wschodni	57	0	7	36	167
Południowo-wschodni	78	4	7	11	183
Południowo-zachodni	63	5	7	25	212
Wykształcenie					
Podstawowe	56	2	7	34	460
Zasadnicze zawodowe	66	2	7	25	318
Średnie	74	3	5	18	336
Wyższe	84	4	4	8	92
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	79	7	2	12	70
Prac. umysł. niż. szczebla	69	4	5	22	97
Pracownicy fiz. - umysł.	64	4	5	27	70
Robotnicy wykwalifikowani	67	4	3	26	136
Robotnicy niewykwalifik.	62	0	11	26	68
Rolnicy	64	1	9	26	100
Prywatni przedsiębiorcy	87	0	0	13	35
Bierni zawodowo					
Renciści i emeryci	65	2	5	28	401
Uczniowie i studenci	66	2	5	27	50
Bezrobotni	61	2	12	25	97
Gospodynie domowe i inni	58	3	12	26	80
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 750 tys. zł	56	2	7	34	172
750 tys. - 1249 tys.	64	2	7	26	274
1250 tys. - 1749 tys.	71	1	6	22	268
1750 tys. - 2249 tys.	62	5	6	27	200
2250 tys. i powyżej	74	2	5	18	267
Ocena własnych war. mater.					
Złe	61	3	7	29	532
Średnie	70	1	6	23	542
Dobre	70	5	5	20	130
Zainteresowanie polityką					
Duże	83	5	8	4	108
Średnie	76	3	4	17	499
Małe lub żadne	54	2	8	36	600
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	57	2	6	35	77
Raz w tygodniu	65	2	6	27	696
Kilka razy w roku	68	3	7	22	309
W ogóle nie uczestniczy	70	5	7	18	124
Poglądy polityczne					
Lewica	74	5	6	15	267
Centrum	72	3	7	19	363
Prawica	80	2	5	12	253
Trudno powiedzieć	42	0	7	51	317

Tabela 3. Czy podpisanie konkordatu będzie korzystne, niekorzystne czy też nie będzie miało znaczenia dla tolerancji religijnej w Polsce?

	korzystne	niekorzystne	bez znaczenia	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	23	25	18	34	1206
Płeć					
Mężczyźni	25	29	20	27	562
Kobiety	21	22	16	40	644
Wiek					
do 24 lat	22	19	20	40	158
25-34	19	27	21	33	199
35-44	23	29	20	28	285
45-54	27	24	14	35	192
55-64	20	31	16	33	195
65 lat i więcej	28	16	15	42	168
Miejsce zamieszkania					
Wieś	29	15	18	38	468
Miasto do 20 tys.	18	19	18	45	132
od 21 do 100 tys.	20	30	16	33	234
101-500 tys.	23	34	18	26	243
501 tys. i więcej mieszk.	11	43	20	25	130
Region					
Północny	27	27	17	29	155
Zachodni	17	31	15	37	119
Środkowozachodni	15	29	18	39	176
Środkowy	17	26	19	38	196
Wschodni	23	16	20	41	167
Południowo-wschodni	34	18	24	23	183
Południowo-zachodni	26	30	11	33	212
Wykształcenie					
Podstawowe	22	17	17	45	460
Zasadnicze zawodowe	26	23	17	34	318
Średnie	24	33	17	26	336
Wyższe	16	47	27	10	92
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	17	43	22	17	70
Prac. umysł. niż. szczebla	19	39	16	26	97
Pracownicy fiz. - umysł.	20	30	17	33	70
Robotnicy wykwalifikowani	28	23	16	32	136
Robotnicy niewykwalifik.	26	26	14	34	68
Rolnicy	38	6	15	40	100
Prywatni przedsiębiorcy	22	24	34	20	35
Bierni zawodowo					
Renciści i emeryci	23	25	15	37	401
Uczniowie i studenci	11	33	23	33	50
Bezrobotni	15	19	27	38	97
Gospodynie domowe i inni	19	20	18	43	80
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 750 tys. zł	22	15	13	49	172
750 tys. - 1249 tys.	20	21	21	37	274
1250 tys. - 1749 tys.	27	23	19	30	268
1750 tys. - 2249 tys.	24	31	14	31	200
2250 tys. i powyżej	22	36	18	25	267
Ocena własnych war. mater.					
Złe	20	25	17	38	532
Średnie	26	23	19	32	542
Dobre	22	37	14	26	130
Zainteresowanie polityką					
Duże	22	48	21	10	108
Średnie	29	31	16	24	499
Małe lub żadne	18	16	19	47	600
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	34	12	16	38	77
Raz w tygodniu	27	18	19	37	696
Kilka razy w roku	16	36	15	32	309
W ogóle nie uczestniczy	8	49	21	23	124
Poglądy polityczne					
Lewica	16	46	15	23	267
Centrum	26	26	21	28	363
Prawica	34	22	21	22	253
Trudno powiedzieć	16	10	13	61	317

Tabela 4. Jak Pan(i) sądzi, czy: 1) najpierw powinna być uchwalona nowa konstytucja, a potem zawarty konkordat; 2) najpierw powinien być podpisany konkordat, a potem uchwalona konstytucja; 3) wszystko jedno - podpisanie konkordatu nie ma nic wspólnego z nową konstytucją (%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	44	5	23	27	1205
Płeć					
Mężczyźni	47	4	25	23	562
Kobiety	42	5	22	31	643
Wiek					
do 24 lat	43	1	26	30	157
25-34	42	4	26	28	199
35-44	50	7	23	20	285
45-54	49	2	26	23	192
55-64	48	4	22	27	195
65 lat i więcej	31	10	15	43	168
Miejsce zamieszkania					
Wieś	37	6	25	31	468
Miasto do 20 tys.	43	9	17	30	132
od 21 do 100 tys.	43	4	23	30	234
101-500 tys.	49	3	29	19	242
501 tys. i więcej mieszk.	64	1	14	21	130
Region					
Północny	46	4	28	22	155
Zachodni	44	7	20	29	119
Środkowozachodni	51	2	21	26	176
Środkowy	50	5	14	31	196
Wschodni	30	2	36	32	165
Południowo-wschodni	42	10	24	23	183
Południowo-zachodni	46	3	22	29	212
Wykształcenie					
Podstawowe	32	6	23	39	459
Zasadnicze zawodowe	50	4	23	23	318
Średnie	49	5	25	21	336
Wyższe	67	2	22	9	92
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	64	2	24	10	70
Prac. umysł. niż. szczebla	50	3	25	22	97
Pracownicy fiz.- umysł.	47	8	23	22	68
Robotnicy wykwalifikowani	46	2	30	22	136
Robotnicy niewykwalifik.	47	5	20	29	68
Rolnicy	37	4	30	29	100
Prywatni przedsiębiorcy	55	5	21	19	35
Bierni zawodowo					
Renciści i emeryci	42	7	16	34	401
Uczniowie i studenci	48	0	36	16	50
Bezrobotni	43	2	27	28	97
Gospodynie domowe i inni	28	6	30	36	80
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 750 tys. zł	37	3	24	35	172
750 tys. - 1249 tys.	44	6	26	24	272
1250 tys. - 1749 tys.	43	4	23	30	268
1750 tys. - 2249 tys.	40	6	25	29	200
2250 tys. i powyżej	56	4	21	19	267
Ocena własnych war. mater.					
Złe	46	5	20	28	531
Średnie	38	5	27	29	542
Dobre	61	2	20	17	130
Zainteresowanie polityką					
Duże	70	5	17	8	108
Średnie	53	4	24	18	499
Małe lub żadne	32	5	24	38	598
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	24	13	31	32	77
Raz w tygodniu	38	5	27	31	694
Kilka razy w roku	58	2	17	23	309
W ogóle nie uczestniczy	62	3	17	18	124
Poglądy polityczne					
Lewica	63	3	17	17	267
Centrum	49	4	29	18	363
Prawica	44	9	29	18	253
Trudno powiedzieć	24	4	19	54	315

Tabela 5. Czy chciał(a)by Pan(i), żeby Sejm zatwierdził konkordat w obecnej postaci czy też nie?

(%)

	Tak	Nie	Jest mi to obojętne	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	26	24	27	24	1206
Płeć					
Mężczyźni	25	24	30	21	562
Kobiety	27	24	24	26	644
Wiek					
do 24 lat	19	34	18	29	158
25-34	19	22	31	29	199
35-44	24	27	30	19	285
45-54	27	24	28	20	192
55-64	29	16	29	26	195
65 lat i więcej	37	20	20	22	168
Miejsce zamieszkania					
Wieś	31	24	20	25	468
Miasto do 20 tys.	25	18	27	30	132
od 21 do 100 tys.	22	26	26	27	234
101-500 tys.	23	26	34	17	243
501 tys.i więcej mieszk.	20	22	36	23	130
Region					
Północny	25	21	29	25	155
Zachodni	22	28	28	22	119
Środkowozachodni	21	21	29	29	176
Środkowy	23	19	29	28	196
Wschodni	26	28	20	26	167
Południowo-wschodni	41	20	21	19	183
Południowo-zachodni	21	31	29	19	212
Wykształcenie					
Podstawowe	27	27	18	28	460
Zasadnicze zawodowe	23	26	26	25	318
Średnie	26	21	32	21	336
Wyższe	30	12	50	7	92
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	36	10	42	12	70
Prac.umysł.niż.szczębla	28	23	34	15	97
Pracownicy fiz.- umysł.	16	20	35	29	70
Robotnicy wykwalifikowani	24	28	25	23	136
Robotnicy niewykwalifik.	19	34	22	25	68
Rolnicy	24	23	23	30	100
Prywatni przedsiębiorcy	24	26	35	15	35
Bierni zawodowo					
Renciści i emeryci	32	20	24	24	401
Uczniowie i studenci	10	47	27	17	50
Bezrobotni	16	30	26	28	97
Gospodynie domowe i inni	25	23	17	34	80
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 750 tys.zł	21	31	21	26	172
750 tys. - 1249 tys.	25	24	22	30	274
1250 tys. - 1749 tys.	25	25	23	27	268
1750 tys. - 2249 tys.	33	23	28	16	200
2250 tys. i powyżej	27	19	38	16	267
Ocena własnych war. mater.					
Złe	21	27	27	26	532
Średnie	31	22	24	24	542
Dobre	25	22	37	16	130
Zainteresowanie polityką					
Duże	24	9	56	11	108
Średnie	28	19	32	21	499
Małe lub żadne	24	31	17	28	600
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	43	25	12	20	77
Raz w tygodniu	31	25	18	26	696
Kilka razy w roku	16	24	38	22	309
W ogóle nie uczestniczy	9	18	53	20	124
Poglądy polityczne					
Lewica	17	21	45	17	267
Centrum	27	28	27	18	363
Prawica	43	17	26	14	253
Trudno powiedzieć	18	27	11	44	317